

גיליון 144

ט' כסלו התשפ"ו
זמני השבת (ירושלים)

הדלקת הנר: 16:19

צאת השבת: 17:10

זמן ר"ת: 17:44

מפטיר: ועמי תלואים

ויצא

אין לקרוא בשעת התפילה!
העלון חייב בגניזה!

כתר דוד בן ישי

כתר תורה

הצעד הראשון

אומרים? חבל, בפעם הבאה נשלים. אבל יעקב אבינו לא נהג כן. הוא הסתובב כדי לחזר! מבהיל הדבר, יעקב אבינו, שהיה כבר מבוגר, היה מוכן ללכת חזרה עד רמת הגולן, לרדת לגליל, לחצות את השומרון, ולהסתכן במלכות של עשיו הזועם, המחכה לו! – כדי לתקן משהו! ואז אירע הכל. הדרך קצצה לו, הר המוריה נעתק ממקומו ובא לבית אל, והוא לו במקום, וזכה במחזה הנבואה, ובהבטחות הנשגבות, ובכל הכתרים. ומדוע? משום שהוא היה מוכן לחזור ולצעוד. מאתיים שנה לאחר מכן התבשרו עמרם ויוכבד שעתיד לצאת מהם בן שיהיה מושיעם של ישראל. גם איצטגניני פרעה, להבדיל, ראו שעתיד להיוולד מושיעם של ישראל (כמובא בגמרא סוטה יב.). "ותרא אותו כי טוב הוא" כאשר משה רבנו נולד נתמלא הבית אורה. לימים, כאשר משה רבינו סירב ללכת בשליחותו של הקב"ה מרוב הענווה שהייתה בו, אמר לו הקב"ה: "משה, אם אין אתה גואלם – אין אחר גואלם". רק אתה הוא הגואל! שמונים שנה עברו עליו, עד שהגיעה עת הגאולה. ואז הלך במדבר עם צאן יתרו, ולפתע ראה, והנה סנה בוער באש. "ויאמר משה, אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה, מדוע לא יבער הסנה". סר לראות, וקיבל את ההוראה לגאול את העם. מבהיל! הסנה בער בשקט, בדממה. אם משה רבינו היה מתפלא, משתומם וממשיך הלאה. מה היה קורה? כלום! היה ממשיך להיות רועה צאן, ועם ישראל היה ממשיך לעבוד בחומר ובלבנים. מה חולל את המפנה? הצער של משה רבינו! מי יודע כמה גאולות הפסדנו, בגלל שלא צעדנו את הצעד? כל אחד והצעד שלו, כל אחד והגאולה שלו. כי בשמים מחכים לצעד, לצעד אחר. כדברי המדרש (שיר השירים רבה ה, א): "פתחו לי פתח כחודה של מחת". נדע זאת לפעם הבאה. לא להסתפק בהרהור, בפליאה ובחרטה. אלא לפסוע – ואז הכל יבוא לקראתנו, כי לפסיעה הזאת בשמים מחכים.

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". יעקב אבינו הולך לחרן, דרך מלאה סכנות, בגשמיות וברוחניות. עשו הרשע אורב לו בדרך, ולבן ממתין לו לרמתו. הוא הולך לגלות, לבית מלא תרפים. מה מחכה לו? מה מצפה לו? הקב"ה מבקש להרגיעו, לנחמו, ולבשרו. שלא ידאג ושלא יפחד. לבשרו שזרעו יהיה כעפר הארץ, ויתברכו בו כל משפחות האדמה. לומר לו שהארץ תהיה מורשה לו ולזרעו, ולהבטיחו שהוא לא יעזבו עד שההבטחות יקוימו. אלו הבטחות נפלאות! ובכן, האם הקב"ה מתגלה אליו ומבטיחו? לא! הוא מניח לו ללכת לחרן, בלי הבטחות! יעקב אבינו יוצא מבאר שבע, עולה בנגב, חוצה את מדבר יהודה, עובר את השרון, את עמק בית שאן, את הגלגל התחתון, עולה לרמת הגולן, מגיע עד חרן – ומן השמים לא אומרים לו מילה! בדרך הוא עובר על פני הר המוריה, מקום המקדש, ולא רמוז לו שיש עברו כאן בשורה. שיש עברו מסר, או נבואה. מדוע? אומר המדרש: "הוא לא נתן אל לבו להישאר שם ולהתפלל, האם מן השמים יעכבוהו"? התשובה: לא. לא עיכבו אותו. הוא הגיע עד חרן, והיה יכול להמשיך ולבא אל לבן, ולשאת את בנותי, ולהפסיד חלילה את כל הברכות הללו, את הכתרים הנשגבים, את הנבואה הגדולה. ואיך בכל זאת יעקב זכה לה? כאשר הגיע לחרן ערך חשבון נפש. הרהר בליבו: "כלום יתכן שעברתי על מקום שהתפללו בו אבותי, ולא התפללתי בו? (כמובא בתלמוד סנהדרין צה: חולין צא:), ליעקב היה הרהור של חרטה. כמה הרהורי חרטה עוברים בלבנו, על דברים שהיו צריכים להיעשות ולא נעשו, או שלא נעשו כהוגן. ומה אנו

כתר החיים

לעלות במדרגות הסולם

מדוע דווקא כעת מראה זאת הקב"ה ליעקב, בעת הליכתו אל חרן? הרי זהו מסר כללי ונכון לכל זמן שהוא? ואולי יש להשיב, שכעת יעקב מתחיל לראשונה את חייו באופן עצמאי, כשהוא מחוץ לבית אביו, בית יצחק, ולכן זהו הזמן הנכון למסר זה של התפתחות. עוד אפשרות נוספת: כשהאדם מיטלטל בדרכים וחסר יציבות, ובוודאי כשהוא טרוד בבריחה ומנוסה, הוא נוטה לומר "לכשאפנה אשנה", כלומר אפתח את עצמי ואת אישיותי בבוא העת, כשאוכל לעסוק בכך ביישוב הדעת. ובא הקב"ה להראותו, שדרגה גבוהה היא בת השגה בכל עת, יהיו אשר יהיו תנאיו ומצבו החומרי של האדם בעולם. עוד מוסיף ה'כתב סופר' בהסבר נוסף לשאלה מהו המסר ב"ניצב ארצה" ו"ראשו מגיע השמימה"? הסולם רומז על הכנעה, שכל שמשפיל עצמו הקב"ה מגבیهו, וכתוב "אני אשכון את דכא", שהקב"ה מגביהו למעלה עד שמגיע למחיצתו של הקב"ה. והיינו 'סולם מוצב ארצה', ואז זוכה ל-'ראשו מגיע השמימה'.

"ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירידים בו". מהו המסר בסולם זה, שהמלאכים עולים ויורדים בו? אומר על כך ה'כתב סופר' (הרב אברהם שמואל בנימין סופר, בנו של החת"ס סופר זצ"ל): "נראה לי, כי האדם פרא אדם יולד, ויש בידו להשלים נפשו, הולך ממדרגה למדרגה עד שמגביה עצמו יותר ממלאכי השרת... והיינו 'סולם מוצב ארצה', זהו האדם שתחילתו מוצב ארצה, וראשו מגיע השמימה, ומלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, תחילתו הם גבוהים ממנו ועולים במעלה עליו, ולבסוף יורדים בו, הם במדרגה למטה ממנו". כלומר, ראיית הסולם היא מסר, כמה יכול אדם לפתח את עצמו: בתחילת דרכו, הוא "מוצב ארצה", והמלאכים נמצאים מעליו, אך הכוח בידו כל אדם לעלות מעלה ולהגיע השמימה, עד שתהיה דרגתו מעל למלאכים, אשר יורדים בסולם ביחס אליו. לכאורה יש להעיר על כך – אם כן, שהסולם הוא מסר כללי על יכולת האדם להתפתח רוחנית

כתר להלכה

~מפסקי מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל~

חזו"ע שבת ד' – דיני בורר

~ ברירה במשקים ~

- א. מותר להוציא בשבת חתיכות בשר או ירקות הניכרות בפני עצמן המונחות בתוך מרק, או דגים מהרוטב, אפילו שלא על מנת לאכול מיד. אבל חתיכות קטנות המעורבות עם הרוטב או עם המרק, יש לחשוש לאיסור ברירה, ולכן ראוי לקחת את החתיכות ביחד עם מעט רוטב או מרק.
- ב. אסור להגביה מצקת עם מרק וחתיכות קטנות של ירקות, ולהטות את המצקת על מנת שישפך רק המרק, ומעוניין שהירקות ישארו. אבל בחתיכות גדולות הדבר יהיה מותר.
- ג. מותר להוציא חתיכות לחם מתוך צלחת שיש בה שאריות לחם, בכדי להניח בשקית נפרדת משום 'ביזוי הפת', ועוד שאינו צריך באחד מהדברים המעורבים.
- ד. מותר להחזיר לסיר בשבת אוכל הנותר בצלחת וניכר בפני עצמו כגון: בשר, עוף וכד'.

היהלום שבכתר

~ סיפור לשבת ~

כרטיס המזל

"וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשִׁמְרְתִּיךָ כְּכָל אֲשֶׁר תִּלְךָ, וְהִשְׁתַּבְּחָה, אֶל הָאֱלֹהִים הַזֵּאת. כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לְךָ". מדוע ה' אמר ליעקב שלא יעזבהו, עד אשר יעשה את מה שדיבר לו, וכי אחר כך כן יעזבהו? הדבר יובן ע"פ הסיפור הבא: מעשה בחסיד עני מרוד, בעל משפחה ברוכה ילדים, שהגיעה בתו לפירוקה להינשא, ולרש אין כל. כל בחור שהגיע לבחון את השידוך המוצע לו, ברגע שראה כי אין שום נדוניה עזב והלך לחפש לו הצעה אחרת. לימים הגיע בחור טוב, שהיה מוכן לשאת מיד את בתו לאשה, אך דרש מינימום של נדוניה, אחרת לא תוכל להתקיים החתונה. מרוב צער, החליט אביה לנסוע לרבו, האדמו"ר שגר בעיר הגדולה, בכדי לקבל ברכתו ולשמוע ממנו עצה. הגיע החסיד לרבו, סיפר בדמעות שליש את מצבו הקשה, ובקש את ברכת רבו. אמר לו הרב, לך תקנה כרטיס הגרלה, ובעזרת ה' אתה תזכה בהגרלה בה הפרס הראשון הוא עשרת אלפים רובל, וכך תוכל להיושע. שמע החסיד בקול רבו, ופנה מידית לקנות כרטיס הגרלה שעלה 5 רובלים. אך מה מאד התאכזב לשמוע כי ההגרלה תתקיים רק בעוד שלושה חדשים, בעוד הוא צריך את הכסף לחתונה באופן מיידי, אך אותו חסיד האמין באמונה שלימה כי ישועתו קרובה, שרי כך שמע בפירוש מפיו של האדמו"ר. בדרכו הביתה, התאכסן בלילה בפונדק דרכים, באותו פונדק היה גם שר גוי שהיה לו גם כרטיס הגרלה, והנה בלילה הוא חולם, כי בפונדק נמצא יהודי שהכרטיס שלו יזכה בהגרלה. התעורר השר, ואמר, חלומות שווא ידברו. חזר לישון, ויחלום שנית אותו חולם. קם בבוקר, ושלח את משרתו לבדוק אם יש יהודי בפונדק, קרא לו אליו ושאלו האם יש בידו כרטיס הגרלה, השיב היהודי בחיוב, ואז ביקש ממנו השר כי יחליפו כרטיסים. סירב היהודי לבקשת השר, אך השר לא הרפה והציע להוסיף לו גם את מחיר הכרטיס בנוסף להחלפת הכרטיס עצמו. המשיך השר והוסיף כסף תמורת החלפת הכרטיסים, עד שהגיע לסכום של אלף רובל, אך החסיד בשלו, המשיך בסירובו גם להצעה זו, בידוע כי רבו הבטיח כי הוא יזכה בפרס הראשון. קצף השר הגוי, והחליט להחליף את הכרטיסים בעל כורחו של היהודי, ובכדי לרצותו, נתן לו אלף הרובל שהבטיח לו. הצטער החסיד כי הוחלפו הכרטיסים בעל כורחו, אך התנחם כי לפחות יש בידו אלף רובל בהם יוכל לעשות את חתונת בתו. אכן שב האיש לביתו וחיתן את בתו בנחת. עברו שלשה חדשים, והנה מתברר כי כרטיס ההגרלה שבידו של החסיד, שהיה לפני כן בידו של השר הגוי, הוא הכרטיס שזכה בהגרלה, ובין רגע הפך החסיד לעשיר מופלג. נסע החסיד לרבו וסיפר לו את השתלשלות הדברים. חייך האדמו"ר ואמר לחסיד המאושר, דע לך! ראיתי שאתה זקוק לשני ישועות, ישועה מיידית לחתן את הבת, וישועה לטווח ארוך להוציא אותך מהעוני בו אתה שרוי, לפיכך התפללתי לה', והתגלגלו הדברים שקיבלת ישועה מיידית מהגוי לחתונה, וישועה קבועה לכל ימי חייך. כך אצל יעקב אבינו, זקוק היה לישועה מיידית, מעשו אחיו הרודף אותו, אך זקוק היה גם לישועה קבועה בהמשך הדרך מלבן הארמי, אצלו הוא צפוי לחיות עשרים שנה, ואח"כ עם יוסף וכו', לפיכך אומר לו ה': "לא אעזבך עד אשר אֶעֱשֶׂינִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לְךָ", שלא יחשוב יעקב שבישועה הזמנית שיושיע אותו ה' מעשו הרשע, בכך מסתיימת ברכת ה' עליו, אלא אדרבא, לא אעזבך עד אשר אֶעֱשֶׂינִי אֶת כָּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לְךָ, דהיינו "וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשִׁמְרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּלְךָ", גם ישועה מיידית מלבן הארמי, וגם ישועה למשך כל החיים.

כתר מרן

~מתורתו של מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל~

מעט שווה הרבה

"וַיִּחְלַם וְהִנֵּה סֹלֶם מִצֵּב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מֵגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה". מרן זצ"ל כתב (חזו"ע ארבע תעניות עמ' תק') האדם בעולם הזה כמו סולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, תפילות ותחנונים מגיעים לשמים. וכל אדם כפי כוחו, ואף המעט יחשב להרבה. וכך הסביר רבינו האר"י (רבי יצחק לוריא זצ"ל, לפני 450 שנה) שהקליפה גברה כל כך, שהמעט שעושים בדורנו, נחשב כהרבה מאוד לעומת הדורות הראשונים. וכך מובא במדרש (שיר השירים): "רֹאשׁוֹ עֹלֶיךָ כְּכַרְמֶל וְדֹלֶת רֹאשׁוֹ כְּאַרְגָּמָן מֵלֶךְ אֲסוּר בְּרִהְטִים", אמר הקב"ה לישראל: בני, ראשך - לשון רש, כלומר העני שבכם חשוב בעיני כאלוהי בהר הכרמל, והדלים שבכם כדניאל איש חמודות, ודלת ראשך כארגמן זה שאמר המלך שילבישוהו בגדי ארגמן. ובדורנו ולצערנו הקליפה גוברת, כל אחד שעושה מעשים טובים לשם שמים, אפילו הם מועטים נחשבים להרבה. ובפרט מי שעושה חיל בתורתה הקדושה, כל הדברים הללו עולים לריח ניחוח לפני הקב"ה.

כתר לחברו

~מצוות שבין אדם לחברו~

גמילות חסדים

פרק כא': ~ ואהבת לרעך - והלכת בדרכיו ~

- א. העובר על עברות שבין אדם לחברו, לרב יעבר גם על מצות "ואהבת". כגון באיסור גנבה, גזלה, הזק, אונאת דברים, נקימה, נטירה, בצדק תשפוט, הכאה, לא תקלל, לשון הרע, רכילות, וכן רוב המצוות.
- ב. כמו כן כל המקיים מצות הללו, וכן רוב מצות שבין אדם לחברו, מקיים גם מצות "ואהבת לרעך כמוך". כגון פריקה וטעינה, הצלת הגוף והנפש, השבת אבדה, כבוד אב ואם, בקור חולים, הכנסת אורחים, ניחום אבלים, הלווית המת, צדקה וגמילות חסדים.
- ג. מצות עשה מדברי חכמים לבקר חולים, לנחם אבלים, להוציא המת, להכניס כלה, ללוות אורחים, להתעסק בכל צרכי הקבורה/לשאת על הכתף ולילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור, ולשמח חתן וכלה ולסעודם בכל צרכיהם. ואלו מצות גמילות חסדים שבגופו שאין להם שעור.
- ד. אע"פ שכל מצות אלו הם מדברי חכמים, הרי הם בכלל "ואהבת לרעך כמוך". הרי אומר: כל הדברים שאתה רוצה שאחרים יעשו אותם לך, עשה אתה אותם לאחרים.